

*100-річчя від дня народження Валентини Омелянівни
Шиманської*

УДК 58:929 Шиманська

**В. О. ШИМАНСЬКА – ВІДОМИЙ ДОСЛІДНИК
ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ**

Пида С. В., Барна М. М., Барна Л. С.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

E-mail: pyda@chem-bio.com.ua
barna@chem-bio.com.ua

Ім'я Шиманської Валентини Омелянівни є добре відомим у ботанічній науковій спільноті України. Шиманська В. О. — знаний український вчений-ботанік, систематик рослин, флорист і ресурсознавець лікарських рослин, кандидат біологічних наук, доцент, завідувач кафедри ботаніки Кременецького державного педагогічного інституту (1967—1969) та Тернопільського державного педагогічного інституту (1969—1977 і 1981—1988). Своєю невтомною працею, плідною науковою діяльністю вона зробила вагомий внесок у розвиток ботанічної науки та вищої школи України.

На формування наукового світогляду Шиманської В. О. вплинув той факт, що долею їй судилося вчитися і працювати на зламі історичних подій ХХ століття: після розпаду Австро-Угорської імперії Галичина була захоплена Польщею, Друга світова війна, період відбудови. Здобувати знання доводилося в складних умовах, нерідко в холоді і в голоді. Валентина Омелянівна успадкувала від батьків любов до рідної землі, природи рідного краю. Батьки з дитинства прищепили їй почуття добра, чесності та порядності. У 1948 році вона стає студенткою біологічного факультету Львівського державного університету ім. І. Франка [2].

У 1953 р. після закінчення навчання в університеті Шиманська В.О. отримала кваліфікацію біолога-ботаніка і розпочала свій трудовий шлях у Кременецькому державному педагогічному інституті спочатку асистентом, а згодом старшим викладачем, доцентом, завідувачем кафедри ботаніки. За період з 1953 по 1969 роки нею були організовані наукові дослідження з вивчення ресурсів лікарських рослин у

**100-річчя від дня народження Валентини Омелянівни
Шиманської**

північно-західних областях України. За результатами досліджень була підготовлена та у 1966 р. успішно захищена у Львівському університеті дисертація на тему: «Лікарські рослини народної медицини північно-західних областей УРСР» на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук за спеціальністю 094–ботаніка [1].

Ґрунтовні наукові дослідження дозволили Валентині Омелянівни нагромадити та проаналізувати великий масив наукових даних щодо видового складу, місць зростання, поширення та наявних запасів лікарських рослин у північно-західних областях України і на основі цього великого фактичного матеріалу підготувати та успішно захистити 7 вересня 1966 р. дисертацію на тему: «Лікарські рослини народної медицини північно-західних областей УРСР». 29 листопада 1967 р. їй було присуджено науковий ступінь кандидата біологічних наук. В цей період Валентиною Омелянівною були опубліковані такі праці:

1. Шиманська В. О. Застосування деяких рослин для лікування зубу та «раку» в народній медицині. *Наукові записки Кременецького пед. ін.-ту*. Тернопіль, 1962. С. 55—59.

2. Шиманська В. О. Застосування деяких рослин при гіпертонічній хворобі народною медициною Львівського економічного району. *Наукові записки Кременецького пед. ін.-ту*. Тернопіль, 1962. С. 29—35.

Після захисту дисертації, працюючи на посаді завідувачки кафедри ботаніки, Валентина Омелянівна продовжувала досліджувати лікарські рослини західних областей України: їх поширення, ресурси, запаси та заготівлю, хімічний склад та використання у процесі лікування різноманітних захворювань – зокрема зубу, злоякісних пухлин, серцево-судинних і шлунково-кишкових захворювань, хвороб ЛОР органів, лікарські рослини, які мають жовчогінну дію тощо. В процесі досліджень лікарських рослин західних областей України, В. О. Шиманській вдалося виявити нові види, що використовуються у народній медицині, зокрема кровоспинні та стимулюючі кровотворення рослини, флавоноїдоносні

**100-річчя від дня народження Валентини Омелянівни
Шиманської**

рослини ранньоквітучої флори Карпат та ін.

За результатами досліджень було опубліковано ряд статей :

1. Шиманська В. О., Бригінець М. Л., Тасенкевич Л. С. Глікозидоносні рослини Західного Поділля. *Досягнення ботанічної науки на Україні*. Київ: Наук. думка, 1976. С. 184—189.

2. Шиманська В. О., Бригінець М. Л., Кіт С. М., Кравчук П. О. Лікарські рослини в отоларингології. *Досягнення ботанічної науки на Україні*. Київ: Наук. думка, 1976. С. 235—236.

3. Шиманська В. О., Бригінець М. Л. Лікарські рослини Тернопільської області та їх охорона. *Досягнення ботанічної науки на Україні*. Київ: Наук. думка, 1976. С. 179—184.

4. Шиманська В. О., Кіт С. М., Бригінець М. Л. Про вплив витяжок з рослин на серцево-судинну систему. *Досягнення ботанічної науки на Україні*. Київ: Наук. думка, 1975. С. 101—105.

5. Шиманська В. О., Бригінець М. Л. Рослини народної медицини в лікуванні злоякісних пухлин. *Досягнення ботанічної науки на Україні*. Київ: Наук. думка, 1975. С. 99—104.

Зважаючи на не завжди науково обґрунтовану і раціональну заготівлю лікарської сировини, у дослідженнях В. О. Шиманської значна увага приділялась питанням охорони та раціонального використання лікарських рослин. Зокрема, нею були розроблені практичні заходи щодо охорони та використання лікарських рослин у процесі їх заготівлі. Цими рекомендаціями у своїй практичній роботі користувалися та й нині продовжують їх використовувати аптекоуправління Тернопільської, Волинської, Рівненської, Івано-Франківської та Закарпатської областей.

Великий фактичний матеріал щодо поширення, запасів та використання лікарських рослин у народній медицині послужили В. О. Шиманській надійною основою не лише для публікації наукових статей, а й численних виступів з доповідями на Міжнародних і Всеукраїнських наукових конференціях, з'їздах Українського ботанічного товариства тощо.

**100-річчя від дня народження Валентини Омелянівни
Шиманської**

В. О. Шиманська за час своєї науково-педагогічної діяльності опублікувала понад 150 наукових і навчально-методичних праць, у тому числі понад 50 статей у наукових фахових та інших виданнях, понад 75 матеріалів і тез доповідей на Міжнародних та Всеукраїнських конгресах, симпозіумах, конференціях, семінарах, з'їздах наукових товариств, симпозіумах, нарадах, семінарах, понад 20 науково-популярних статей.

Список літератури:

1. Нариси історії хіміко-біологічного факультету Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (1940–2010) [Барна М. М., Курант В. З., Барна Л. С. та ін.]; за ред. М. М. Барни. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2010. – С. 75–76.
2. С. В. Пида, М. М. Барна, Л. С. Барна. Шиманська В. О. — відомий вчений ботанік: систематик рослин, ресурсознавець лікарських рослин, фітосозолог і педагог (до 95-річчя від дня народження). *Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту. Сер. Біол.* 2018, № 3-4 (74). С. 119—127.